

INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA NA REALIZACIJI PROJEKATA OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

UVOD

U skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2021. godinu, Ministarstvo kapitalnih investicija (Ministarstvo) zaduženo je da polugodišnje izvještava Vladu Crne Gore o projektima obnovljivih izvora energije. Realizacija projekata zasnovanih na obnovljivim izvorima energije je aktuelna punih 14 godina. Od početka uvođenja ovih projekata u energetske sistem Crne Gore, izgrađeno je 34 nova objekta za proizvodnju električne energije, i to: 32 male hidroelektrane (mHE) i dvije vjetroelektrane, VE Krnovo i VE Možura.

1. REALIZACIJA PROJEKATA IZGRADNJE MALIH HIDROELEKTRANA

Kroz odobrene postupke trenutno je aktivno 29 ugovora o koncesiji i dvije energetske dozvole kojima je omogućena izgradnja i eksploatacija 43 objekata mHE čiji su statusi dati u narednoj tabeli.

Tabela 1 Trenutni status mHE

Faza / status mHE	Broj mHE
Projektovanje u toku	2
U izgradnji	8
U procesu raskida ugovora	1
U radu (mHE koje imaju upotrebnu dozvolu)	32
Ukupno	43

Na osnovu zaključenih ugovora o koncesiji i izdatih energetske dozvole do sada je 32 mHE dobilo upotrebnu dozvolu čija je ukupna instalisana snaga 47,3 MW, sa planom proizvodnje od 161,8 GWh.

Problemi u realizaciji projekata izgradnje malih hidroelektrana

Kao što je poznato u pojedinim ugovorima o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana postoje određeni problemi koji zahtjevaju rješavanje ovog pitanja u što kraćem roku uz uključivanje adekvatne pravne i stručne pomoći, kao i međuresorne saradnje.

Naime, u mandatu ove Vlade usljed nepoštovanja obaveza predviđenih ugovorom o koncesiji Vlada je jednostrano raskinula devet ugovora o koncesiji, i to: dva sa privrednim društvom "Kol Energy d.o.o. Kolašin (vodotok Raštak), zatim sa privrednim društvima "Normal Company" d.o.o. Podgorica (vodotok Komarača), "Elektrotehna" d.o.o. Berane (vodotok Murinska rijeka), "Dekar" d.o.o. Podgorica (vodotok Ljeviška rijeka) i "MEII" d.o.o. Budva (vodotok Režević rijeka), "Plava Hydro Power" (vodotok Đurička rijeka), "Bistrica Clean Energy" (vodotok Bistrica) i "Hydra MNE" (vodotok Bukovica). Takođe, u navedenom periodu zaključen je jedan sporazum o raskidu ugovora sa društvom "PM Hydro" d.o.o. Podgorica (vodotok Vranještica).

Do sada je podnijeto osam tužbi Privrednom sudu za naknadu štete i izgubljenju dobit. (Bukovica, Đurička, Komarača. Bistrica, Murinska, Ljeviška, Trepačka i Slatina). Od podnijetih tužbenih zahtjeva njih šest se odnosi na ugovore koje je jednostrano rakinula Vlada Crne Gore, za vodotok Trepačka koncesionar osporava sporazumno raskinuti ugovor, dok za vodotok Slatinu koncesionar je 24.9.2021. godine dostavio dopis Ministarstvu kapitalnih investicija kojim ga obaviještava da zbog krivice koncedenta, odnosno Vlade Crne Gore, raskida ugovor o koncesiji za izgradnju. Ranije je po pitanju ovog ugovora Vlada Crne Gore 21.01.2021. godine na predlog Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma donijela zaključak kojim je data saglasnost da se prekine postupak odobravanje izgradnje mHE „Slatina“, kao i budućih novih mHE, na osnovu čega je obustavljen postupak po podnijetoj Prijavi o gradnji. Koncesionar je u svom dopisu obavijestio Ministarstvo da su se usled neispunjavanja obaveza od strane koncedenta shodno članu 122 Zakona o obligacionim odnosima stekli uslovi o raskidu Ugovora o koncesiji za izgradnju mHE „Slatina“, bez ostavljanja nakadnog roka za izvršenje obaveze.

Takođe, Vlada je Zaključkom od 14.05.2020. godine zadužila resorno ministarstvo za oblast energetike da otpočne proces pregovora sa koncesionarom “Rudi Energy” d.o.o. Berane o zaključivanju sporazuma o raskidu Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane “Vinicka” na dijelu vodotoka Vinicka rijeke, Opština Berane. Koncesionar je iskazao spremnost da otpočne razgovore oko načina raskida ovog ugovora, uz eventualni dogovor oko obeštećenja.

Trenutno postoji snažan otpor stanovništva i na lokacijama na kojima je predviđena izgradnja mHE na vodotocima Crnja i Skrbuša (Rečine). Po pitanju ovih ugovora o koncesiji Ministarstvo kapitalnih investicija se, u cilju pribavljanja svih relevantnih podataka potrebnih za sagledavanje cjelokupne situacije, više puta obraćalo drugim nadležnim organima.

Naime, važna činjenica kod ovih ugovora je ta što Ministarstvo kapitalnih investicija, kao organ nadležan za energetiku, prati realizaciju rokova i obaveza iz zaključenih ugovora koji su u direktnoj vezi sa odlukama drugih nadležnih organa čime u velikom broju slučajeva ne daju mogućnost kompletnog pregleda svih aktivnosti. Na ovaj način, na Ministarstvu kapitalnih investicija nije da cijeni donijeta akta ulazeći u ingerencije drugih organa, iz kojih razloge je potrebno uključivanje svih organa u institucionalno rješavanje pojedinih pitanja.

Imajuću u vidu sve navedeno, kao i činjenicu da su pokrenuti sudski sporovi, koji mogu rezultirati značajnim novčanim obavezama Države i što iziskuje hitno postupanje, Ministarstvo kapitalnih investicija kao nadležno ministarstvo za praćenje realizacije ovih ugovora smatra da je potrebno zauzeti zajednički i jasan stav po pitanju ove problematike i utvrditi konkretne dalje smjernice u cilju konačnog rješavanja ovih pitanja.

Uvažavajući potrebu da se kroz zajedničku saradnju, uz raspolaganje svim podacima, pristupi rješavanju ovih pitanja postoji snažna potreba za formiranjem komisije sa predstavnicima relevantnih institucija čija će presudna uloga biti koordinacija unutar sistema u cilju što efikasnijeg prikupljanja podataka i činjenica radi ispravnog donošenja konačnih odluka. Imajući u vidu da je Ministarstvo kapitalnih investicija nadležno za praćenje ugovora o koncesiji, isto bi koordiniralo sastancima komisije i diktiralo dinamiku obezbjeđenja informacija i podataka. Postoji potreba da se vrijeme potrebno za sagledavanje svake pojedinačne situacije smanji na najmanju moguću mjeru.

Koncesiona naknada

Koncesiona naknada se, shodno odredbama ugovora o koncesiji zaključenih na osnovu prva dva tendera, obračunava na mjesečnom nivou, dok se ista za ugovore zaključene na osnovu preostala četiri tenderska postupka plaća na godišnjem nivou i to do 31.01. relevantne godine za prethodnu godinu. Koncesionari plaćaju koncesionu naknadu polugodišnje za ugovore o koncesiji zaključene na osnovu energetske dozvole u periodu do kraja 2015. godine, dok je počev od 2016. godine utvrđena ugovorna obaveza plaćanja koncesione naknade na godišnjem nivou.

Na zahtjev Opštine Andrijevića izvršena je izmjena obredbi pet ugovora o koncesiji kojima je predviđena izgradnja mHE na vodotocima: Kutska, Mojanska, Šeremet, Piševska i Bradavec koji se nalaze na teritoriji ove opštine, na način da se obračun koncesione naknade počev od 01.01.2020. godine vrši na mjesečnom nivou.

Tokom 2020. godine, koncesiona naknada se obračunavala za ukupno 24 objekata mHE i to za osamnaest na mjesečnom nivou, jednu polugodišnjem a pet na godišnjem nivou. Ukupna obračunata vrijednost koncesione naknade iznosila je 649.303,88€ i u cjelosti je naplaćena. U periodu januar-septembar 2021. godine koncesiona naknada se obračunava za 27 mHE i to za osamnaest na mjesečnom nivou, jednu polugodišnjem a osam na godišnjem nivou. Za devet mjeseci 2021. godine mHE kojima se obračun vrši na mjesečnom nivou obračunato je ukupno 816.925,48 €, koja je u cjelosti naplaćena.

U narednoj tabeli dat je pregled obračunatih koncesionih naknada za mHE u 2020. i prvih devet mjeseci 2021. godine.

Povlašćeni proizvođač	Lokacija	Naziv objekta	obračunato u 2020. godinu (€)	obračunato I-IX mjesec 2021. godinu (€)
Hidroenergija Montenegro doo	Vodotok Bistrica	mHE Bistrica	55.294,10	82.688,98
		mHE Jezerštica	10.541,30	11.480,03
		mHE Jelovica 2	7.533,47	11.429,05
		mHE Jelovica 1	1.653,76	43.766,13
	Vodotok Šekularska	mHE Rmuš	6.013,03	7.411,76
		mHE Orah	13.392,67	17.431,43
		mHE Spalevići	6.141,75	8.098,14
		mHE Šekular	14.044,39	23.297,78
Igma Energy doo	Vodotok Piševska	mHE Piševska	19.094,85	17.408,81
	Vodotok Bradavec	mHE Bradavec	22.458,49	20.495,30
Kronor doo	Vodotok Babinopoljska	mHE Jara	182.314,14	174.222,07
		mHE Babino Polje	91.635,75	85.306,95
Nord Energy doo	Vodotok Šeremet	mHE Šeremet	22.655,18	17.267,01
Small Hidro Power Mojanska doo	Vodotok Mojanska	mHE Mojanska 1	36.311,00	54.694,88
		mHE Mojanska 2	22.652,22	32.779,71
		mHE Mojanska 3	9.312,09	14.616,20
Small Hidro Power Kutska doo	Vodotok Kutska	mHE Kutska 1	21.911,73	43.548,79
		mHE Kutska 2	11.286,60	15.578,17
Hydro-Bistrica doo	Vodotok Bistrica - Ljuboviđa	mHE Bistrica - Majstorovina	57.753,57	

Synergy doo	<i>Vodotok Vrelo</i>	mHE Vrelo	18.322,62	
BB Hidro doo	<i>Vodotok Lipovska Bistrica</i>	mHE Lipovska Bistrica	5.437,31	
Simes Inženjering doo	<i>Vodotok Bistrica</i>	mHE Ljevak	8.454,82	
AB Power Group doo	<i>Vodotok Bukovica</i>	mHE Bukovica	2,284,08	
Virdi Progressum doo	<i>Kolašin</i>	mHE Paljevinska	2.804,96	
Đekić doo	<i>Vodotok Pecka</i>	mHE Pecka		
MHE Vrbnica doo	<i>Vodotok Vrbnica</i>	mHE Vrbnica		
“Manira Hydro” doo	<i>Vodotok Mišnića potok</i>	mHE Potok Mišnića		
UKUPNO			649.303,88	816.925,48

Realizacija projekta izgradnje mHE Otilovići

Vlada Crne Gore je na osnovu Zakona o koncesijama („Službeni list CG“ br. 8/09 i 73/19) na sjednici održanoj 23.9.2021. godine donijela Plan davanja koncesija za korišćenje voda za izgradnju hidroelektrana u Crnoj Gori za 2021. godinu (Plan). Predmetnim Planom predviđeno je davanje samo jedne koncesije za izgradnju male hidroelektrane (mHE) kroz valorizaciju vodnog potencijala iz akumulacije „Otilovići“, koja se nalazi na teritoriji Opštine Pljevlja.

U skladu sa Planom postupak davanja koncesije, a na osnovu člana 17 Zakona o koncesijama, pokreće nadležni organ izradom Koncesionog akta. Ministarstvo kapitalnih investicija, kao nadležni organ za ovu oblast, pripremlilo je Koncesioni akt za davanje koncesije za korišćenje vode iz akumulacije Otilovići za izgradnju male hidroelektrane (Koncesioni akt) i dalo ga na javnu raspravu. Javna rasprava za Koncesioni akt je sprovedena u periodu od 05.10.2021. godine zaključno sa 19.10.2021. godine sa ciljem da se pribave komentari i sugestije građana, svih relevantnih institucija, predstavnika privrede, nevladinog sektora, kao i stručne javnosti kako bi se nacrt predmetnog akta unaprijedio prije usvajanja od strane Vlade Crne Gore.

Po pokonačanju javne rasprave konačan tekst Koncesionog akta je upućen Vladi na usvajanje. Shodno Koncesionom aktu, na osnovu člana 20 stav 2 tačka 6 Zakona o koncesijama koncesija za korišćenje akumulacije “Otilovići”, radi izgradnje, održavanja i korišćenja mHE u cilju proizvodnje električne energije biće dodijeljena Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić, kao akcionarskom društvu u kojem Država Crna Gora ima većinsko vlasništvo. Krajnji rok za dostavljanje ponude predviđen Koncesionim aktom je 20. januar 2022. godine.

2. REALIZACIJA PROJEKATA IZGRADNJE VELIKIH HIDROELEKTRANA

HE KOMARNICA

Projekat izgradnje HE Komarnica predviđen je Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine, kao i Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine. Ekonomskim i investicionim planom za Zapadni Balkan, koji je EU objavila u oktobru 2020. godine, predviđena je podrška za projekte iz oblasti obnovljivih izvora energije, među kojima je i projekat izgradnje

HE Komarnica. Takođe, ovaj projekat nalazi se na Jedinствenoj listi prioritетnih infrastrukturnih projekata koju je usvojila Nacionalna investiciona komisija Crne Gore.

Rijeka Komarnica je glavna pritoka rijeke Pive, koja raspolaže značajnim hidroenergetskim potencijalom. Dio tog potencijala iskorišćen je izgradnjom HE Piva, akumulaciono-pribranske elektrane, sa kotom normalnog uspora 675 mm. HE Komarnica je planirana kao čeona hidroelektrana sa akumulacijom u slivu rijeke Pive, sa branom na kraju uspora postojeće akumulacije HE Piva.

Planirana je izgradnja akumulacione hidroelektrane HE Komarnica instalisane snage 171,9 MW i ukupne godišnje proizvodnje oko 213 GWh. Procijenjena vrijednost investicije za izgradnju HE Komarnica je 260-290 miliona €.

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić, kompanija u većinskom državnom vlasništvu, uradila je niz istraživanja za potrebe izrade projektne dokumentacije za HE Komarnica. Istraživanja su urađena u saradnji sa Elektroprivredom Srbije (EPS).

Nakon višegodišnjih aktivnosti na projektu, urađeni su svi predviđeni hidrološki radovi sa izradom i revizijom Hidrološke studije, kao i geološki i hidrogeološki radovi sa izradom i revizijom Sinteznog elaborata o izvršenim geološkim radovima i geodetski radovi pregradnog mjesta.

Vlada Crne Gore je 28. maja 2020. godine utvrdila Predlog odluke o donošenju Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici s Izvještajem sa javne rasprave, a Skupština Crne Gore je 27. jula 2020. godine donijela Odluku o donošenju Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici. Nakon usvajanja Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije HE Komarnica, ministarstvo nadležno za prostorno planiranje je 13. novembra 2020. godine izdalo Urbanističko-tehničke uslove za izradu tehničke dokumentacije za formiranje višenamjenske hidroakumulacije Komarnica sa priključenjem na elektro mrežu.

Vlada je 9. jula 2020. godine donijela Plan davanja koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju hidroelektrana u Crnoj Gori za 2020. godinu i zadužila ministarstvo nadležno za poslove energetike da pristupi izradi koncesionog akta za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju hidroelektrana u Crnoj Gori za 2020. godinu definisanih navedenim planom. Ovim planom predviđeno je davanje samo jedne koncesije i to na rijeci Komarnici za potrebe izgradnje hidroelektrane Komarnica.

Vlada je 27. avgusta 2020. godine usvojila Koncesioni akt za projekat hidroelektrane Komarnica s Izvještajem sa javne rasprave i Nacrtom ugovora o koncesiji za korišćenje prirodnih bogatstava, radi izgradnje, održavanja i korišćenja energetskog objekta hidroelektrane Komarnica u cilju proizvodnje električne energije.

U skladu sa Koncesionim aktom za projekat HE Komarnica, Elektroprivreda Crne Gore AD je 26. oktobra 2020. godine podnijela Ministarstvu ekonomije „Ponudu za koncesiju - korišćenje prirodnih bogatstava, radi izgradnje, održavanja i korišćenja energetskog objekta hidroelektrane Komarnica u cilju proizvodnje električne energije“.

Vlada Crne Gore je na Sjednici od 28. oktobra 2021. godine usvojila Informaciju o projektu izgradnje HE Komarnica i na osnovu Zaključka Vlade br. 04-5066/2 zatražila od Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić da dostavi ažuriranu ponudu kako bi se pokrenule započete aktivnosti vezane za ovaj projekat.

3. REALIZACIJA PROJEKATA IZGRADNJE SOLARNIH ELEKTRANA

3.1. Realizacija projekata izgradnje solarnih elektrana na osnovu energetske dozvole

Realizacija izgradnje solarnih elektrana instalisane snage do 1 MW je omogućena kroz izdavanje energetske dozvole. Do sada je na osnovu izdatih energetske dozvole završena izgradnja pet solarnih elektrana. S tim u vezi, ukupna instalisana snaga izgrađenih solarnih elektrana iznosi 2,2 MW, sa planom proizvodnje od oko 3,1 GWh.

3.2. Realizacija projekata izgradnje solarnih elektrana snage veće od 10 MW

Solarna elektrana Briska gora

Nakon sprovedenog tenderskog postupka Vlada Crne Gore je na sjednici od 27.12.2018. godine, donijela Odluku o davanju u dugoročni zakup zemljišta na lokalitetu Briska Gora, Opština Ulcinj ("Službeni list CG", broj 86/18) na osnovu koje je 28.12.2018. godine zaključen Ugovor o zakupu zemljišta za izgradnju solarne elektrane Briska Gora u Opštini Ulcinj.

Realizacija ovog Ugovora je podijeljena u dvije faze:

I Faza – podrazumjeva izgradnju solarne elektrane instalisane snage 50 MW i pratećih objekata i infrastrukture i priključenja iste na elektroenergetski sistem Crne Gore, odnosno njeno puštanje u rad;

II Faza podrazumjeva izgradnju dodatnih 200 MW, kao i pratećih objekata i infrastrukture i priključenja iste na elektroenergetski sistem Crne Gore.

U cilju izgradnje predmetne solarne elektrane zemljište koje se daje u zakup je podijeljeno na Zemljište I, površine 2.930.243m², i Zemljište II, površine 3.690.878m². Tokom realizacije ovog projekta dinamika završetak određenih obaveza nije sprovedena do kraja što je uslovilo potrebu za određenim izmjenama osnovnog Ugovora, iz kojih razloga je do sad zaključeno tri izmjene Ugovora o zakupu zemljišta za izgradnju solarne elektrane Briska Gora u Opštini Ulcinj.

U skladu sa odredbama zaključenog Ugovora o zakupu zemljišta propisano je sljedeće:

- Početak perioda zakupa za Zemljište I je vezan za ispunjenje određenih uslova, i to:
  - (i) osnivanje društva posebne namjene od strane investitora, konzorcijuma,
  - (ii) parafiranje konačne verzije ugovora o otkupu električne energije, po tržišnim uslovima, što podrazumjeva da nema garantovane niti podsticajne cijene,
  - (iii) da investitor i nadležni organ (CGES) zaključe okvirni sporazum o izgradnji priključne infrastrukture, i
  - (iv) pribavljanje izvještaja o ispitivanju kvaliteta zemljišta koji će pokazati da zemljište nije zagađeno.

- Početak zakupa Zemljišta II je vezan za dodatne uslove, a to su:
  - (i) Usvajanje prostorno-planske dokumentacije koja omogućava izgradnju solarne elektrane na Zemljištu II i potrebne priključne infrastrukture za Fazu II,

- (ii) izdavanje urbanističko tehničkih uslova za solarnu elektranu na Zemljištu II i potrebne priključne infrastrukture za Fazu II,
- (iii) završetak postupka eksproprijacije za zemljište koje može biti potrebno za izgradnju priključne infrastrukture, i
- (iv) da investitor i nadležni organ (CGES) zaključe okvirni sporazum o izgradnji nedostajuće priključne infrastrukture za Fazu II.

Trajanje zakupa je 30 godina i za Zemljište I će biti od Datuma stupanja na snagu, a Početak perioda zakupa za Zemljište II će biti od ispunjavanja propisanih uslova.

Zaključenjem Četvrte izmjene Ugovora o zakupu zemljišta za izgradnju solarne elektrane Krajnji datum za izvršenje gore navedenih obaveza je produžen do 31.12.2021. godine, kako je inače zahtjevom investitora i zatraženo.

Trenutno i dalje postoji problem prostorno planske dokumentacije čije rješavanje je u nadženosti Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma.

Solarna elektrana Velje brdo

Imajući u vidu veliki potencijal sunčevog zračenja na području Podgorice, kao i na stvorene prostorno-planske preduslove, planirano je da se uskoro sprovede tender za davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini na lokalitetu Velje Brdo, Opština Podgorica, radi izgradnje solarne elektrane instalisane snage od najmanje 50 MW.

U skladu sa Zaključkom Vlade Crne Gore, Ministarstvo kapitalnih investicija je u maju 2021. godine obrazovalo Komisiju za izradu tenderske dokumentacije za izbor investitora za izgradnju solarne elektrane na lokalitetu Velje Brdo. U toku je analiza i izbor najpovoljnijeg rješenja za izgradnju pristupnih puteva za planiranu solarnu elektranu, kao i najpovoljnijeg rješenja za njeno priključenje na elektroenergetski sistem.

4. REALIZACIJA PROJEKATA IZGRADNJE VJETROELEKTRANA (VE)

Na osnovu Zakona o državnoj imovini, trenutno se prati realizuju tri ugovora o zakupu zemljišta kojima je omogućena izgradnja tri vjetroelektrane na lokalitetima Krnovo (Nikšić, Šavnik i Plužine), Možura (Bar i Ulcinj) i Brajići (Budva i Bar).

Pored ovoga, s obzirom da je izgradnjom VE Krnovo iskorišćen samo dio vjetropotencijala Krnovske visoravni, EPCG je pokrenula aktivnosti koje su u konačnom imale za rezultat izrađenu i usvojenu u julu 2018. godine Lokalnu studiju lokacije kojom je predviđena izgradnja VE "Gvozd", instalisane snage oko 50 MW i procijenjene godišnje proizvodnje oko 150 GWh. Aktivnosti na realizaciji projekta izgradnje VE "Gvozd" se sprovode od strane EPCG.

4.1. Informacija o realizaciji Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji VE Možura

Ugovor o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Možura, Država Crna Gora je zaključila 05.07.2010. godine sa konzorcijumom „Fersa & Čelebić“, u čijem sastavu su se nalazile kompanije „Fersa Energias Renovables“ S.A. iz Španije i „Čelebić“ doo iz Podgorice. Ugovorom

je državno zemljište dato u zakup na period od 20 godina, koji je počeo da teče od izdavanja inoviranih urbanističko-tehničkih uslova (UTU), odnosno od 07.06.2013. godine.

Predmetni Ugovor je izmjenjen zaključenjem Aneksa br. 1 Ugovora dana 03.12.2012. godine. U skladu sa Aneksom br. 1 Ugovora, konzorcijum „Fersa & Čelebić“ je osnovao zavisno lice, odnosno privredno društvo „Možura Wind Park“ d.o.o. Podgorica na koje su prenijeta sva prava i obaveze iz Ugovora. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 15.12.2014. godine, izdalo građevinsku dozvolu za izgradnju vjetroelektrane na lokalitetu Možura.

Nakon toga, 27.10.2015. godine zaključen je Ugovor o prenosu Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane, kojim je kompanija „Enemalta plc“ preuzela ulogu investitora u Ugovoru o zakupu. Rješavajući po zahtjevu za izmjenom vlasničke strukture zavisne kompanije „Možura Wind Park“ d.o.o. Podgorica na način da se u zavisnu kompaniju uključi nova kompanija „Malta Montenegro Wind Power JV Ltd“ preuzimanjem 90% vlasništva od „Enemalte plc“ Vlada je prihvatila predlog Ugovora o prenosu udjela i isti je zaključen 20.09.2017. godine.

Krajem 2018. godine je postavljena poslednja vjetroturbina. Nakon uspješno sprovedenog probnog rada dana, 15.11.2019. godine Ministarstvo održivog razvoja i turizma je izdalo upotrebnu dozvolu čime je vjetroelektrana započela svoj komercijalni rad.

U pogledu rokova, a shodno odredbama Ugovora o prenosu krajnji datum za završetak izgradnje predmetne vjetroelektrane je bio 15.11.2017. godine. Međutim kašnjenje u realizaciji ovog projekta je prozrokovano okolnostima na koje investitor nije mogao uticati usled čega je podnio obavještenje o automatskom produženju rokova i obrazloženi zahtjev za produženje perioda zakupa odnosno međuperioda u kojem je trebao da završi izgradnju vjetroelektrane. S tim u vezi, Aneks br. 2 ugovora kojim je regulisano produženje je zaključen 09.03.2020. godine.

4.2. Informacija o realizaciji Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji VE Krnovo

Ugovor o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Krnovo, Država Crna Gora je zaključila dana 05.08.2010. godine, sa konzorcijumom „MHI-IVICOM Consulting GmbH“ čiji su članovi bili: "Mitsubishi Heavy Industries" ("MHI") iz Japana i "Ivicom Consulting" GmbH iz Austrije. Ovim Ugovorom državno zemljište je dato u zakup na period od 20 godina, sa mogućnošću produženja do maksimalno 5 godina za potrebe izgradnje VE, instalisane snage od 72 MW. Predmetni ugovor je izmijenjen kroz zaključenje sedam aneksa. Aneksom br. 1 je izvršena promjena Lidera konzorcijuma, pa je umjesto „MHI“, konzorcijumu pristupio „Akvo Energy SAS“ iz Francuske. Poštujući odredbe ugovora, investitor je sva prava i obaveze iz Ugovora prenio na Projektu kompaniju „Krnovo Green Energy“ doo, Podgorica, s tim da su članovi konzorcijuma ostali solidarno odgovorni za obaveze Projektne kompanije po ovom Ugovoru.

Investitor je tokom 2017. godine završio izgradnju VE i dana 30.08.2017. godine dobio upotrebnu dozvolu. Nakon toga, zaključenjem aneksa 17.12.2018. godine privredno društvo „Krnovo HoldCo“ d.o.o, Podgorica prenijelo je na kompaniju „Masdar Energy“ B.V. iz Holandije 49% vlasničkog udjela u Projektnoj kompaniji.

Predmetna VE Krnovo funkcioniše u skladu sa svim propisima karakterističnim za ove vrste objekata, ostvarujući stabilnu proizvodnju i bez negativnih uticaja na pouzdanost i stabilnost rada elektro energetskeg sistema Crne Gore.

4.3. Informacija o realizaciji Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji VE Brajići

Tokom 2019. godine je sproveden tenderski postupak za davanje u dugoročni zakup zemljišta u državnoj svojini radi izgradnje vjetroelektrane na lokalitetu Brajići – opštine Budva i Bar. Tendersku dokumentaciju otkupilo je pet kompanija, a kao jedini ponuđač koji je blagovremeno dostavio ponudu za gradnju vjetroelektrane, javio se Konzorcijum njemačke kompanije WPD AG iz Bremena i preduzeća "Vjetroelektrana Budva" iz Podgorice. Njemačko-crnogorski konzorcijum je predvidio investiciju od 101,3 mil.€ za gradnju VE snage 100,8 megavata (MW), a za zakup 220.770m² državnog zemljišta cijneu od 2,5 € po kvadratu, godišnje. Konzorcijum je ponudio i 21,6 mil.€ učešća domaćih kompanija i izgradnju nove vjetroelektrane.

Vlada Crne Gore se na sjednici održanoj 05.12.2019. godine upoznala sa Izvještajem o sprovedenom postupku i Odlukom o utvrđivanju rang liste ponuđača, kojom je izabran ponuđač-Konzorcijum „WPD Brajići“. Nakon toga usaglašen je tekst Ugovora o zakupu zemljišta za izgradnju vjetroelektrane, i isti je zaključen 26.08.2020. godine.

Zaključenjem Ugovora nastupila su određena prava i obaveze kako za investitora, tako i za Državu kao jednu od ugovornih strana. U vezi sa tim, a u cilju stupanja na snagu predmetnog ugovora potrebno je ispunjenje kumulativnih uslova shodno članu 2.2. Ugovora.

Naime, članom 2.2 Ugovora je propisano da:

„Ovaj Ugovor stupa na snagu i postaje pravno obavezujući za Ugovorne strane na dan kada se kumulativno ispune svi sledeći uslovi:

- (i) usvojen je Planski dokument u roku od 12 mjeseci od Datuma potpisivanja,
- (ii) osnovano je društvo u skladu sa članom 9.1 k) i zaključen je Aneks o ustupanju, najkasnije na dan ispunjenja poslednjeg od preostalih uslova iz ovog člana;
- (iii) u slučaju da je primjenljiv član 2.5 ovog Ugovora, DRŽAVA CRNA GORA je eksproprisala Zemljište II i potpisan je Aneks o eksproprijaciji u roku od 18 mjeseci od Datuma potpisivanja,
- (iv) INVESTITOR je predao garanciju za dobro izvršenje posla, u skladu sa članom 8.1 ovog Ugovora,
- (v) Crnogorski elektroprenosni sistem AD Podgorica je dao saglasnost za priključenje Vjetroelektrane, odnosno izdao ili potpisao drugi odgovarajući akt kojim se predviđaju uslovi i način priključenja Vjetroelektrane, u roku od 4 (četiri) mjeseca od datuma usvajanja Planskog dokumenta.“

Imajući u vidu navedeno, potrebno je sprovesti sve neophodne aktivnosti vezano za usvajanje planskog dokumenta, kao jednog od preduslova za dalju realizaciju ovog projekta, a koje je u nadležnosti Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma.

4.4. Zakupnina

U skladu sa obavezom iz ugovora o zakupu investitori su dužni da plaćaju zakup za zemljište koje se nalazi u državnoj svojini.

Shodno ugovoru o zakupu zemljišta za izgradnju VE na lokalitetu Krново investor plaća godišnju zakupninu za zemljište u vlasništvu Države Crne Gore u iznosu od 21.909,70€. Period zakupa je počeo da teče od izdavanja inoviranih UTU, odnosno od 10.05.2013. godine. Plaćanje godišnje zakupnine se vrši za tekuću godinu do 20-og januara.

Investitor za VE na lokalitetu Možura plaća zakupninu za zemljište u vlasništvu Države Crne Gore u ukupnom iznosu od 186.057,60 €. Period zakupa je počeo da teče od izdavanja inoviranih UTU, odnosno od 07.06.2013. godine.

	Krnovo	Možura
<i>godina</i>	uplaćena zakupnina (€)	
2013	12,168.40	104,753.05
2014	21,909.70	186,057.60
2015	21,909.70	186,057.60
2016	21,909.70	186,057.60
2017	21,909.70	186,057.60
2018	21,909.70	186,057.60
2019	21,909.70	186,057.60
2020	21,909.70	186,057.60
2021	21,909.70	186,057.60
Ukupno	187,446.00	1,407,156.25